

בית כנסת "אדרת אליהו" ע"ש הח' אליהו בן הח' ראובן משה קליין ז"ל

עלי אדרת אליהו

בס"ד, שבת פרשת מקץ - חנוכה
מברכים חודש טבת (ר"ח בימי שלישי ורביעי)
גיליון 259 טבת תשפ"ה

בגיליון זה:

עצור!

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי
הדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת:

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי

פרשת בליליוס

יואל קוטנר

מסע המושבות (חלק ג')

יהודה ליבוביץ

ברכות הודאות והודעות

הוועד

עצור!

חג חנוכה קורא לכולנו לעצור. לעמוד רגע ממרוצת חיינו, ולהדליק נר- זכר לנס שהיה בימים ההם. דברים רבים וחשובים קורים בחיינו, אך מבלי לעצור ולשים לב- גם אותם עלולים אנו לפספס.

כך גם הסביבון, עליו רשום הנס הגדול שהיה פה, מוכרח הוא לעצור כדי שנוכל לקרוא ולהבחין באותיות הרשומות עליו. אם יסתובב במרוצה מבלי לעצור- גם לנס אותו הוא מסמל- לא נשים לב.

נעמוד מול הנרות, נניח רגע הכל בצד, ונזכר בניסים הגדולים שהיו עם אבותינו, ומתוך כך גם נכיר ונודה על הניסים הגדולים שעשה ה' איתנו בדורנו אנו, שזוכים אנו להדליק את נר החנוכה בירושלים הבירה.

ונרבה בתפילה לניסים נוספים להם אנו זקוקים בימים אלו, להצלחתם של חיילנו, לשובם של כל החטופים ולרפואת הפצועים והחולים, עד שנזכה במהרה לראות את המנורה עומדת ומאירה בירושלים הבנויה!

חנוכה שמח וחודש טוב ומבורך!

אסף הר-נוי

הדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת:

הרב אסף הר-נוי - רב הקהילה

שאלות:

האם יש חובה להדליק נרות חנוכה בבית הכנסת? אם כן- האם מברכים עליהם?
האם מי שראה הדלקת נרות בבית הכנסת יצא ידי חובת הדלקת נרות ופטור מלהדליק
בביתו?

מי שהדליק את הנרות בברכה בבית הכנסת- האם כשחוזר להדליק בביתו צריך לברך?
מתי מדליקים את הנרות בבית הכנסת בערב שבת ובמוצ"ש?

תשובה:

מנהג ישראל להדליק נרות חנוכה בבית הכנסת, וכתבו הפוסקים מספר טעמים למנהג
זה, והעיקרי שבהם הוא משום פרסום הנס¹. טעם נוסף הוא זכר למקדש- שכשם שהנס
היה במקדש- יש עניין לפרסמו דווקא בביהכ"נ שהוא מקדש מעט².
לפי טעמים אלו- תקנת ההדלקה בבית הכנסת היא **מיוחדת ונחשבת כדין אחר ממצוות
ההדלקה של כל אחד בביתו**, ולכן אין יוצאים בהדלקה זו ידי חובה. לפיכך, אפילו
המדליק עצמו שהדליק בבית הכנסת- מחוייב לחזור לביתו ולהדליק שם את חנוכייתו.
כשמדליקים בבית הכנסת מברכים את כל הברכות כמו בבית, ואף על פי כן- גם מי
שהדליק בעצמו ובירך בבית הכנסת- צריך לחזור ולהדליק בביתו עם ברכה³. גם כאן
הטעם, כאמור לעיל, משום שזו תקנה שונה ממצוות ההדלקה בבית.
לפי הטעם שהדלקת הנרות בבית הכנסת היא כדי לפרסם את הנס, צריכים לכתחילה
להיות נוכחים בעת ההדלקה- עשרה בני אדם לפחות.
זמן ההדלקה בבית הכנסת- נוהגים להדליק את הנרות בין תפילת מנחה לערבית מפני
שאז רוב הציבור נמצא במקום ויתפרסם הנס יותר.
בערב שבת- יש מקומות שמדליקים לפני תפילת מנחה, משום שהם מתחילים להתפלל
סמוך לשקיעה ולא ישאר אחרי התפילה זמן להדליק נרות. אולם לכתחילה נכון להתפלל
מנחה מספיק מוקדם שישאר זמן אחרי כן להדליק את הנרות קודם השקיעה. ורק אחרי
הדלקת נרות חנוכה יקבלו הקהל את השבת.
במוצאי שבת מדליקים נרות לאחר תפילת ערבית, מפני שלפני התפילה עדיין לא יצאו
מהשבת.

¹ ראה פירוש המאירי על מסכת שבת, דף כג, ב'.

² ע"פ טעם זה נוהגים להניח את הנרות בכותל הדרומי של ביהכ"נ, בדומה למקום בו הייתה
מונחת המנורה במקדש.

³ שו"ע תרעא, ז'. מי שהדליק בביהכ"נ ביום הראשון ובירך גם ברכת שהחיינו- יש מחלוקת אם
עליו לחזור על ברכת שהחיינו בביתו, אבל אם בביתו נמצאת אשתו ו/או ילדיו- לכ"ע יכול לחזור
ולברך גם ברכת שהחיינו. ולכן נכון לכתח' שידליק בביהכ"נ מי שאינו נכנס לספקות הללו, כגון מי
שמדליק בביתו גם עבור אשתו.

פרשת בליליוס

או

מה היה בית הכנסת המרכזי של ירושלים?
ויאל קוטנר – ע"פ מאמר של אריק קיטסיס

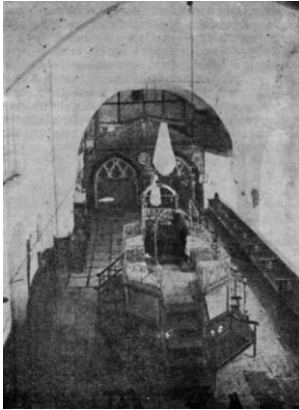
בשנות ה-20 המאוחרות של המאה הקודמת פרצה מחלוקת עזה בין האשכנזים והספרדים בירושלים סביב השאלה איזה בית כנסת יוכתר בית הכנסת המרכזי של עיר הקודש. המריבה חצתה גבולות בין-לאומיים במאבק משפטי שנמשך שנים רבות. להלן הסיפור: הגברת סימה בליליוס הלכה לעולמה בהונג קונג בשנת 1926 בהיותה כבת-90. סימה הייתה בתו של דוד יוסף עזרא, מנהיג הקהילה היהודית הבגדאדית בכלכותה שבהודו. כשהייתה בת 20 שנה היא נישאה לעמנואל בליליוס שגם הוא בן למשפחה יהודית אריסטוקרטית בעיר. מספר שנים מאוחר יותר הוא עזב את הודו ועבר להונג קונג כדי לעסוק בסחר האופיום. שם הוא התאהב בצעירה סינית ולקח אותה לאישה. נודע הדבר לסימה אך היא לא הייתה מוכנה לוותר על עמנואל וע"כ היא נסעה להונג קונג לחפש אחריו ואכן מצאה אותו. השלושה הגיעו להסכמה לפיה שתי הנשים יישארו נשואות אליו ויגורו כולם תחת קורת גג אחת.

עמנואל נפטר ב-1905, וסימה המשיכה לנהל את עסקיו במרץ עד מותה. זקני ירושלים הגיבו לרכילות שהגיעה לאזניהם ופסקו כי מלאכתה הייתה האספקט היאה שלה. טרם מותו, הסדיר עמנואל בצוואתו הענקת סכום כסף משמעותי לתחום החינוך, וכך נפתחו שני בתי-ספר שנקראו על שמו: אחד בעיר כלכותה שכבר לא קיים, ואחד בהונג קונג. לעומת זאת, סימה הורישה את ממונה לעניי ירושלים ותרמה £ 75,000 שהם שווה-ערך למיליוני ש"ח של היום.

יש אומרים כי סימה פעלה כפי שפעלה בעקבות מעשה שהיה כמה שנים לפני-כן כשאליאס כדורי, עשיר יהודי נוסף בהונג קונג הוריש כספים להקמת בית-ספר חקלאי בא"י המנדטורית. השלטונות הבריטיים טענו כי לא היה מובן מאליו שהכספים נועדו לבי"ס יהודי. בסופו של דבר הוקמו שני בתי"ס: האחד בכפר תבור והאחר קרוב לטול-כארם. כדי למנוע תסבוכת דומה, סימה הקדישה את תרומתה לעניים יהודים בקרן שתנהל ע"י חבר נאמנים של בית הכנסת המרכזי של ירושלים. ברם, סימה לא נקטה בשם איזה בית כנסת בכוונתה לתרום. כשהגיעה הבשורה בדבר הצוואה של סימה לירושלים, ניטש וויכוח סוער בין הקהילה האשכנזית, בתמיכתו של הרב הראשי, הרב קוק, שטען כי בית הכנסת המרכזי של ירושלים הינו "בית יעקב" הידוע כבית כנסת החורבה. הקהילה הספרדית, בתמיכתו של הרב הראשי הספרדי, הרב יעקב מאיר, טענה כי מעמד בית הכנסת המרכזי שייך לבית הכנסת הריב"ז ע"ש הרב יוחנן בן-זכאי. ישיבת מאה שערים גם טענה לירושה לשווא.

שני הצדדים התכנסו כדי לדון בשאלה: מיהו אשכנזי ומיהו ספרדי ואיזו משתי הקהילות היא הקהילה המרכזית. עו"ד דב יוסף, לימים שר בממשלת ישראל, ייצג את בית הכנסת החורבה והעיד בתצהיר כי כל יהודי העולם הם אשכנזים, פרט לילידי פורטוגל, ספרד, יוון, מרוקו או פרס. בתגובה, עוה"ד מאיר חי גניו שייצג את הקהילה הספרדית, הצהיר כי כל יהודי באשר הוא, הוא ספרדי פרט למי שהוא אשכנזי.

האולם המרכזי של בית הכנסת יוחנן בן-זכאי

בית הכנסת החורבה

הצדדים עברו לדון בשאלה איזו משתי הקהילות מהווה את האחוז הגבוה של יהודי ירושלים. האשכנזים טענו כי הם 80% מיהודי העיר והספרדים דחו זאת בטענה כי הם 55% בלבד. האשכנזים טענו כי כל המוסדות הציבוריים הם אשכנזים, וכנגד, הספרדים הציגו רשימה של כל מוסדות החינוך והרווחה של קהילתם.

כל צד ניסה להמעיט בחשיבות יריבתה. האשכנזים טענו כי הקהילה הספרדית מייצגת, לכאורה, צאצאיהם של מגורשי ספרד, ולעומתם, היהודים מארצות ערב מאורגנים בקהילות נפרדות ולכן בית הכנסת הריב"ז איננו מייצג אותם. לא נשאר הספרדים חייבים, ובתגובה השיבו כי גם הקהילה האשכנזית איננה ישות אחידה אלא גם האשכנזים מפולגים לקבוצות אחדות. זאת ועוד, הספרדים הצביעו על הכיתוב החרוט בכניסה לבית הכנסת החורבה בזו הלשון: "בית כנסת לכוללים האשכנזים הפרושים בירושלים" אשר הוכיח כי הוא איננו מייצג את כל הציבור היהודי בעיר, אלא פלגים אשכנזיים מסוימים בלבד.

מלומד תולדות יהודי המזרח, משה דוד גאון, היה מעורב בפרשה כמזכיר הקהילה הספרדית וכעד מומחה בדבר מיקומו וחשיבותו של בית הכנסת ריב"ז.

כל צד הציג את טענותיו, מהן בעלות חשיבות רבה וגם הפחות משכנעות. לדוגמא, האשכנזים טענו כי החורבה הוא בית הכנסת הגדול ביותר בירושלים, ואילו הספרדים טענו כי ריב"ז הוא בית הכנסת הוותיק מכולם בעיר הקודש. האשכנזים טענו כי שלטונות המנדט הבריטי הכירו במעמדו של החורבה והראייה, הנציב העליון הרברט סמואל השתתף בתפילות שם. מנגד, הספרדים השיבו כי להם הוכחות כי הנציב התפלל אף בבית הכנסת ריב"ז, לרבות תפילה חגיגית שנערכה בו לרגל יום הולדתו של המלך וגם תפילה לכבוד כיבוש ירושלים בימי מלחמת העולם הראשונה.

הרב יעקב מאיר ומזכירות הקהילה הספרדית בירושלים

הקהילה הספרדית הביאה ראייה, מנצחת לדעתם: גברת בליליוס הייתה ממוצא ספרדי וע"כ כוונתה בוודאי הייתה להוריש את ממונה לבית הכנסת של קהילתה. לעומת זאת טענו האשכנזים כי שמה, סימה, הוא שם אשכנזי וע"כ מוצאה בוודאי אשכנזי. לא ברור אם זאת הייתה טעות בתום לב או הטעיה, אבל שמה הפרטי של גב' בליליוס היה שמחה והקיצור סימה היה כינוי בלבד. ממילא, נדחתה הטענה לאור עדותה של אחותה של סימה כי מוצא המשפחה ספרדי.

הטענות המנוגדות נמשכו ונסרקו ע"י העיתונאי נחום מליץ שכתב בזו הלשון: "הספרים 'לוחות ארץ ישראל', ו-'ירושלים' של הרב לונץ, 'משה וירושלים', ע"י סר משה מונטיפיורי, ספרים פרי עיטו של הרב יוסף שוורץ, מדריכי התיירים של בדקר (גרסות אנגלית וגרמנית) נכתבו, ככל הנראה, במגמה לשמש תנא דמסייע לצדדים הטוענים לירושת בליליוס." בתי המשפט בהונג קונג התקשו כיצד ליישב את המחלוקת. השופטים פנו לשלטונות המנדט לסיוע אך אלה העדיפו שלא להתערב, והשיבו בזו הלשון: "ישנם שני בתי כנסת מרכזיים בירושלים". שליח בית המשפט שנסע לירושלים חזר עם אותה הצהרה אמביוולנטית.

המשפט נמשך ושני הצדדים, האשכנזים והספרדים, החלו לחשוש כי השלטונות הבריטיים ינצלו את הוויכוח ויחרימו את הכספים לשימושם הם.

**כרטיס כניסה
לתפילות בבית
הכנסת ריב"ז
בנוכחות הנציב**

בסופו של דבר, הודות למאמצי הגישור של עוה"ד הבריטי נורמן בנטוויץ', הסכימו האשכנזים והספרדים להקים וועדה משותפת. בוועדה יהיו 12 חברים, מהם תשעה ספרדים ושלושה אשכנזים שניהלו את כפפי העיזבון שיחולקו ע"פ מפתח של 75% לספרדים ו-25% לאשכנזים. למרות שכספי העיזבון הידלדלו עקב הוצאות המשפט הממושך והמשבר הכלכלי שפקד את העולם ב-1929, הצליחה הוועדה לרכוש בניינים אחדים ברחבי העיר והרווחים שיתמשו מהם יוקדשו לרווחת עניי העיר. לכאורה, הכול בא על מקומו בשלום.

אלא, כ-25 שנים מאוחר יותר, הפרשה עלתה שוב בטענת האשכנזים כי הוועדה הספרדית מפלה אותם לרעה ומעבירה פחות כספים מאשר היה מגיע להם. התביעה הובאה חזרה לערכאה משפטית – הפעם לבתי הדין הרבניים – אך המהלך הביא להתפטרותם של שני רבנים ספרדים, הרב יצחק ניסים והרב עובדיה יוסף. מאז הפרשה הלכה ודעכה והיום האזכור היחידי לה הוא שלט רחוב צנוע הנושא את השם בליליוס במרכז העיר.

מסע המושבות (חלק ג')

יהודה ליבוביץ

בעלון הנוכחי נחתום את סיפורו של מסע המושבות שעשה הרב קוק בשנת תרע"ד ואת החלק הראשון שלו סיפרנו בשני העלונים הקודמים.

בדרך ליבנאל שקעו העגלות מספר פעמים בבוץ והרבנים עזרו בידי העגלונים להעלותן וגם לקנות את גלגליהם. באמצע הדרך יצאו לקראתם שמונה רוכבים מיבנאל. הרב קוק, הרב איש-הורביץ ור' בניציון ידלר ביקשו מהם להתחלף, ירדו מהעגלות והתיישבו באוכפי הסוסים, כשהרוכבים תפסו מקומם בעגלות. הרב מיפו רכב בראש ואחריו הרבנים ואנשי יבנאל. הם עברו ברכיבה את מושבת בית וגן, נעמדו במרכז הרחוב והזמינו את המתיישבים לבוא במוצאי שבת ליבנאל, שם תיערך אסיפה גדולה. מתיישב אחד, גר צדק זקן, נאם ברוסית, ובדמעות בעיניו ביקש מהרבנים להקים בית-ספר דתי בכפר. הרב קוק השיב לו תוך כדי ישיבה באוכף, שעם אברהם יצחק ויעקב, שזכה למעמד הר סיני וגלגליו הנבואה, סופו לשוּב בלב תמים לאלוקיו ולתורתו. הרבנים מוכנים לבוא לעזרת הנאמנים לדבר ה' בכל מקום ומקום.

כארבעים בתי-אב ישבו ביבנאל, רובם מבוססים מבחינה משקית, אלא העניינים הרוחניים לא היו מתוקנים. החינוך היה מסור בידי מורים שהביעו בגלוי דברי כפירה ואף דיברו דברים בוטים ברבנים, ש"אין להם כל קשר לחיים". הרב קוק, הרב חרל"פ והרב איש הורביץ דרשו בשבת בבית הכנסת ובמוצאי שבת באסיפה וקראו את המתיישבים לחנך את ילדיהם לאמונה בה', לאהבת התורה ואהבת ישראל.

בשבת לפנות ערב באו שני צעירים מפוריה, חווה ממוכה ליבנאל, וביקשו מהרבנים לכבדם בביקור למחרת היום. משנודע להרב קוק, שמרחק הילוכם משם הוא למקלו מתחום שבת, ציווה עליהם להישאר כאן עד אחרי צאת הכוכבים והבטיח ביקור המשלחת ביום ראשון בערב. פוריה שכנה על גבעה נאה שהשקיפה מזרחה אל פני הכינרת, מערבה אל הרי הגליל העליון, דרומה אל עמק-הירדן על יישוביו הטובלים בירק ומוקפים חלקות אדמה מעובדות, צפונה אל החרמון בראשי הלבן, ודרומה אל יבנאל השוכנת בעמק ועטורה בחורשת זיתים מכסיפות. מקום הדור, מהנופים המפוארים ביותר בארץ. בשעת זריחה ושקיעה היו אנשי המקום עומדים מוקסמים מול משחק הצבעים של שמש, תכול כינרת, רצי-הכסף של הירדן וירק החורשות והשדות. משבאו הרבנים למקום הראו להם פועלי החווה את הסביבה לכל ארבעת צדדיה. הנה הדגניות ושם כינרת המושבה במורד וכינרת הקבוצה למעלה, כאן יבנאל ובית-וגן ושם שדות והרים גליליים באופק. אף סיפרו שמחמת גובה המקום הריהו פתוח לרוחות זעף ומטרות עוז, שבהשתוללם עוקרים הם צרפים ממקומם ומכלים נטיעות רכות ותבואה בצמיחתה. אולם הם גברו על קשי-האדמה, הרוחות והגשמים, נטעו עצי שקדים ותאנים, הם מפתחים ענפי הרפת והלול, גם עובדים עבודה שכירה בעונות מסוימות במושבות הסמוכות ומפרנסים את עצמם בצמצום. בימי שבתם כאן, בסביבה שורצת שזודים, למדו להכיר כל ערוץ ונקיק סלע מתמצאים הם בטטח ביום ובלילה, יודעים להשתמש בכל כלי חבלה ונשק ומטילים אימתם על הבודדים והפולחים שיבאזרו. שישים הפועלים המקום, המעבדים ארבעת אלפים דונמים, הנה בו בזמן שישים שומרים של היישובים העבריים בכל הסביבה.

שעה שהרבנים ישבו בחדר האוכל ושוחחו עם אנשי המקום הדהדו יריות בחלל האוויר. פעמון האזעקה צלצל. הכל תפסו מקלות, נבוטים ורובים ורצו לעבר השדות. כעבור שעה קלה נודע, שהשומרים תפסו שלושה גנבים ערביים שניסו לגנוב כבשים מהעדר. הם חקרו-ודרשו את הגנבים, שרמו הכל וכלאום בחדר עד למסירתם בידי המשטרה. אחד הרבנים שהיה נוכח בשעת החקירה פרסם אחר כך בדין וחשבון שבכתב את הערה הבאה: "פלא היה לראות הנהגה נימוסית שהתנהגו הפועלים עם הגנבים השפלים שהיו בידם. נתנו להם אוכל ושתיה וגם מקום הגון ללינה. כאן ראינו קרן אור מיושר הלב הישראלי הטבעי".

אחרי סעודת הערב שרו אנשי המקום והרבנים שירים גליליים, יצאו בריקוד, ומשהגיעו לכלל התעוררות התעטף הרב קוק בגלימת שומר, עלה על סוס ורכב יחד עם השומרים סביב שדות המשק. המחיצות נפלו ונוצרה התקרבות ללבבות אמיתית. הרב קוק אמר להם, שבין יהודים שומרי תורה שוררת מרירות על אשר בהרבה נקודות חקלאיות אין שומרים שבת וכשרות ואין מחנכים את הילדים לאמונה ושמירת מצוות. מרירות גורת התרחקות וכן גבה הר בין היישוב הישן לבין היישוב החדש. הנה באנו אליכם - המשיך הרב לומר: "כדי להתקרב אליכם וללמוד ממכם חלוציות בבניין הארץ והגנתה. התקרבות זו מחייבת גם אתכם. קיים אורח חיים קבוע מדורי דורות. בחיבתכם לעמכם אי אפשר לומר אין אנו מקיימים כל מה שמיליונים יהודים מקיימים במסירות נפש והגוף. יהודים חרדים מגיעים מאהבת תורה לאהבת ישראל. אתם בואו מאהבת ישראל לאהבת תורה."

הפועלים הקשיבו ביראת כבוד לדבריו, גם מחאו-כף וקראו הייד ביום השיחה. אחד מהם אמר, שהוא מעריך מאוד את בואם של הרבנים לפוריה. ההתקרבות יישוב העובד והמגן תביא בהכרח גם התקרבות ליישוב של תורה ומצוות. זהו תהליך איטי, אבל הוא יתמיד כאשר צעירי הדור ימצאו הבנה והערכה אצל רבני ישראל.

המסיבה התארכה כל הלילה. הרבנים והפועלים רקדו בזרועות משולבות, שרו שירים וספרו מעשיות מעוררות בדיחות הדעת. הרב זוננפלד, הקנאי הגדול, ישב בין חבורת חלוצים וסח להם ארוכות על חיי הכוללים בירושלים, ושומר גלילי אחד ותיק סיפר לו ולחבריו על הרפתקאותיו בלילות השמירה ביישובי הגליל העליון והתחתון. משלהבינו פני המזרח וכבר עמדו להתפרד כדי לנוח במקצת, דיבר לפנייהם הרב קוק בלבביות על אחוות ישראל ועל הגאולה המשוייחת שכולם מצפים לה. 'יהי רצון שנזכה כולנו לימי כיבוש הארץ מידי נוכרים. בשעת מלחמת הכיבוש לא נבוא אליכם בתביעות של שמירת שבת וכשרות. הלכה פסוקה היא ברמב"ם: "צרין על יעירות של עכו"ם שלושה ימים קודם השבת, ועושין עימהם מלחמה בכל יום ויום ואפילו בשבת, בין במלחמת מצווה למלחמת רשות"'.¹

ועוד פסק רבנו המימוני: "חלוצי צבא שכינסו בגבול העכו"ם ויכבשו וישבו בהן, מותר להם לאכול נבלות וטרפות ובשר חזיר וכיוצא בו, אם ירעב ולא מצא מה יאכל אלא מאכלות אלו אסורים".²

כיצד אנו מקרבים את ימי הכיבוש וכינון מדינת ישראל? על ידי קידוש ה' וישראל בשמירת מצוות התורה, ביישוב הארץ, בנכונות להגן עליה ובעליית יהודים לארץ-הקודש. שבת תפילה וכשרות, הפיכת שממות ארצנו לגנים פורחים וכיבוש כל נחלה מידי זרים, כל המצוות האלה מידי רועה אחד נתנו. כל המפריד בין מצווה למצווה ומעבא את הגאולה, שכן אין ידוות לחצאין, לשליש ולרביע. כל המלזלזל במצוות גורם לרוגז וכעס ומרחיק יהודים מן הארץ. לקראת כיבוש הארץ והקמת המדינה כשליבים ראשונים לביאת גואל צדק אנו מוכרחים לילך יחדיו. על-כן אבקשם לקבל אבקשכם לקבל עצמכם, שמהיום ואילך תפסיקו את העבודה בשבתות, תכשירו את המטבח ותחנכו את עצמכם ואת ילדיכם להיות יהודים כאבותינו ואבות אבותינו.

הוא הפסיק לדבר והתחיל לשיר בקול נרגש, כששתי זרועותיו מחבקות את הרב זוננפלד ואת ראש - השומרים, ותוך כדי טפיפה ברגלים שר וכל הנאספים שרו עמו: "אדיר הוא יבנה ביתו בקרוב, אל בנה, אל בנה, בנה בתך בקרוב".

בתוך הריקוד החליף גלימתו והשטריימל שלו בגלימתו וכומתתו של השומר והוסיף לשיר: "בחור הוא, דגול הוא, יבנה ביתו בקרוב". שיחתו, שירתו וריקודו הביאו את כולם לידי התעלות בלתי שכיחה. הם פגשו מאמין בכל מהותו, שרואה בעיניו את הגאולה מתקרת ובאה והוא מבקש מהם לא לעכבה בחילול ובמאכלים בלתי-כשרים.

כשעמדה המשלחת ליעזוב את פוריה מסרו חברי הוועד של פוריה מכתב בידי הרב קוק, שבו הם מתחייבים להכשיר את המטבח, לקיים מנוחת-השבת ולהזמין מורה שומרי תורה לילדיהם. בליווי שומרים מזוניים יצאו הרבנים לבער מטולה, הנקודה האחרונה במסעם. דרך קוסמת במראות הרים אבירים בקעות ורוקות וברק אגמים. עטופים אדרות חורף רכבו שעות מרובות דרך הרים וגבעות והגיעו בשתיים אחרי חצות הלילה למטולה.

למחרת בצאריים כינסו את התושבים בבית-הכנסת ותבעו מהם גבורה נפשית-רוחנית כשם שהם מגלים את גבורתם החלוצית בבניין יישובים המבודד בתוך אזור של פורעים ושוודדים. התושבים ביקשו מהרבנים עזרה להקמת בית-ספר דתי במקום. בשוכם ליוו אותם עשרה אותם עשרה פרשים יהודיים, צעירי המושבה, עד צפת.

בין חברי המשלחת היה, כמוזכר, הרב יעקב-משה חרל"פ, שהורת-לידתו בארץ ישראל והיה נזהר לא לפסוע אף פסיעה אחת מחוץ לתחומיה של ארצנו. במסע זה אירע, שלושה מחברי המשלחת יצאו פעם ברכיבה להחזיר את דרכי הארץ. הרב קוק רכב על סוס, הרב זוננפלד רכב על חמור והרב חרל"פ רכב על פרד. משהתקרבו לעיבורה של עכו החזיר ר' יעקב משה את פרדו ואמר: "הואיל ומכאן ואילך לא החזיקו בהם עולי בבל הנני נמנע להמשיך נסיעתי. איני יוצא מארץ ישראל לחוצה לארץ".

הרב קוק נתרגש מהחלטתו של תלמידו, שעמד בניסיון, נשקו על מצחו ואמר: "אשריך שאינך פורש אך לשעה קלה מאדמת הקודש".

פעם אחרת הם התקרבו לבית-שאן ושוב סירב ר' יעקב משה להיכנס לתוך העיר, שנמנית בין הערים שלא כבשוה עולי בבל. כיוון שהר' חרל"פ סירב להיכנס לעכו שמחופה הפלגו ספינות ליפו, נסעו חברי המשלחת לחיפה ובנמלה ירדו בספינה קטנה המוליכה לנמל יפו. בדרך סער הים והספינה נטלתה בין גלים זועפים ועמדה להישבר. הרבנים אמרו פרקי תהילים ודעתם הייתה שחוה, כדעת כל הנוסעים באותה ספינה. והנה קם הרב קוק ויצא בריקוד נלהב, כשהספינה מתנדנדת ככדור מצד אל צד. כשראה ר' יעקב משה את רבו רוקד, קם אף הוא ממקומו, אחז באבנטו של הרב ורקד.

"שלוהי מצווה אינך ניזוקין, שלוהי מצווה..." שר הרב קוק ברגש רב, שר ונתן עיניו בים הזועף, שר ופרש ידיו כנגד הגלים הקוצצים, כרוצה להדפם אל המעמקים. כאשר שכח הים מזעפו וכל הנוסעים סובבו את הרב ועיניהם הפיקו הערצה למאמין המופלא, פנה הוא אליהם בהצביעו לעבר תלמידו ר' יעקב משה: "עמדה לנו זכותו, שלא יצא מעולם מארץ הקודש לאוויר ארץ העמים".

מסע תשובה ראשון זה של גדולי הרבנים ברחבי הארץ הפגיש את היישוב הישן והיישוב החדש ויצר גשר בין שניהם. בחוברת "אלה מסעי", דין וחשבון מפורט של המסע, כתובה בידי הרב יונתן איש הורביץ, רשום משפט מסכם: "נטייה דתית של הלב הישראלי תמיד מצויה לצדנו".

- מזל טוב למשפחת בן יעקב להולדת הנכדה בת ליכין ואביגיל.
- מזל טוב למשפחת ראובני להולדת הנכד, בן לאבישי ויעל.

- אנחנו משתתפים בעערה של משפחת קורנפלד על פטירת חברנו יוסף ז"ל.
- אנחנו משתתפים בעערה של חברתנו דינה ווגל על פטירת אימה ע"ה.

law.golan@gmail.com
sammyweindling@gmail.com
eliahouk@gmail.com
nirekal@walla.com
yoavshap89@gmail.com

0546691911
0549257286
0545723801
0502017023
0508854785

אריאל גולן
סמי ויינדלינג
אליהו משה קליין
ניר קלמנוביץ
יואב שפירא